

Átláthatóság, nyilvánosság és elszámoltathatóság az új önkormányzati törvény javaslatában

Hoffman István PhD

adjunktus

ELTE ÁJK Közigazgatási Jogi Tanszék

I. Az önkormányzati rendszer megújításának főbb irányai (az átláthatóság szempontjából)

A megújítást indokoló kérdésekre adott válaszok I.

- Az önkormányzati törvény sikerei és erényei
- Az önkormányzati rendszer térszerkezeti elaprózottsága (településközpontú önkormányzati rendszer)

CENTRALIZÁCIÓ:

- az új törvényben: helyi közügyek széles körének átminősítése országos közüggé
- differenciált feladat- és hatáskör-telepítés kiterjesztése: járásszékhely városok körzetközponti feladatai
- kötelező társulások (?)

A megújítást indokoló kérdésekre adott válaszok II.

- Önkormányzati testületi működés problémái
 - a „cohabitation” kérdéskörének kezelése: polgármester megerősítése → de: T/5070. is megjelent
 - testületi tagok helyzetének módosítása

A megújítást indokoló kérdésekre adott válaszok III.

- Az önkormányzatiság alapjogias megközelítése
 - Alaptörvény nem beszél önkormányzati alapjogokról
 - önkormányzáshoz való jog alanya: alkotmányos szint helyett sarkalatos törvényben
 - önkormányzati tulajdonhoz való jog újraértelmezése
- Az önkormányzatok szerveinek széles körű államigazgatási feladatellátása
 - jegyzői, polgármesteri hivatali ügyintézői államigazgatási hatáskörgyakorlás lehetőségének megszüntetése
 - járási hivatalok rendszerének kiépítésével az államigazgatási és az önkormányzati hatósági ügyek szervezeti szétválasztására törekvés

II. Az új Ötv. változtatásainak hatása az átláthatóságra

Az önkormányzatiság hatókörének újraértelmezése

- Az átláthatóság központi kérdése: mennyiben érvényesül a helyi demokrácia, s mire terjed ki a helyi közösségek feladat- és hatásköre
- Új Ötv. és a kapcsolódó ágazati törvények (törvényjavaslatok): jelentős feladat- és hatásköri SZŰKÜLÉS:
 - középfokú szolgáltatások (szakosított ellátások, szolgáltatások)
 - oktatási szolgáltatások (óvodai nevelés kivételével)ORSZÁGOS KÖZÜGYNEK minősülnek → helyi közösségek ezek megszervezésébe nem szólhatnak bele → helyi elszámoltathatóság keretei szűkülnek

Térszerkezeti egyenetlenségek korrekciója

- **ÁLLAMOSÍTÁS:**
 - középfokú szolgáltatások
 - közoktatási közszolgáltatások többsége
- **Kötelező társulás?**
- **Járásszékhely városok körzetközponti feladatai:
KETTŐS DEFICIT HELYZET kialakulásával
fenyeget:**
 - demokratikus deficit a községek tekintetében (nem szólhatnak bele az őket érintő közszolgáltatások megszervezésébe)
 - potyautas effektus miatt anyagi többletteleher a városi lakosságra (a központi támogatást kiegészítő forrást csak a város lakói biztosítják).

Államigazgatás és önkormányzatok közötti feladatmegosztás változásai

- Hatósági tevékenység: rendszerszerűleg tisztább, de az állampolgároktól messzebb (járási államigazgatás)
- Helyi közszolgáltatások: önkormányzatok helyett szélesebb körben az államigazgatás (várhatóan: megyei, járási kormányhivatalokon keresztül)
- Így: helyi, választott önkormányzatok helyett a centrálisan irányított államigazgatás preferálása → helyi elszámoltathatóság kereteinek szűkülése

A megyei önkormányzatiság újraderfiniálása

- A megyei önkormányzatok szolgáltatási hatáskörei helyi közügyből országos közüggé váltak
- Új hatáskör: területfejlesztési tervezés és koordináció
- Kevés eszköz: regionalizmus továbbra is jelen van (uniós szabályanyagra figyelemmel) és erőteljes centralizáció:
 - a kiemelkedő szerepet játszó regionális fejlesztési ügynökségek központi kormányzat irányítása alá kerülnek
 - regionális koordinációs fórum (tagjai: megyei képviselőtestületek ELNÖKEI).

Képviselői összeférhetetlenség és vagyonnyilatkozat-tétel

- Vagyonnyilatkozat szabályai életszerűbbek
- Képviselői összeférhetetlenség szabályainak módosítása az átláthatóságot erősíti:
 - intézményvezetők nem lehetnek képviselők
 - államigazgatási és önkormányzati szféra hatékonyabb elválasztása

**EGYÉRTELMŰBB FELELŐSSÉGI
VISZONYOK**

Testületi ülésvezés szabályainak módosítása

- **Problematikus: zárt ülés újraszabályozása:**
 - zárt ülés tartása kötelező minden személyi döntés esetében – akkor is, ha az érintett szeretne nyilvános ülést → helyi közvéleményhez fordulás lehetősége szűkül

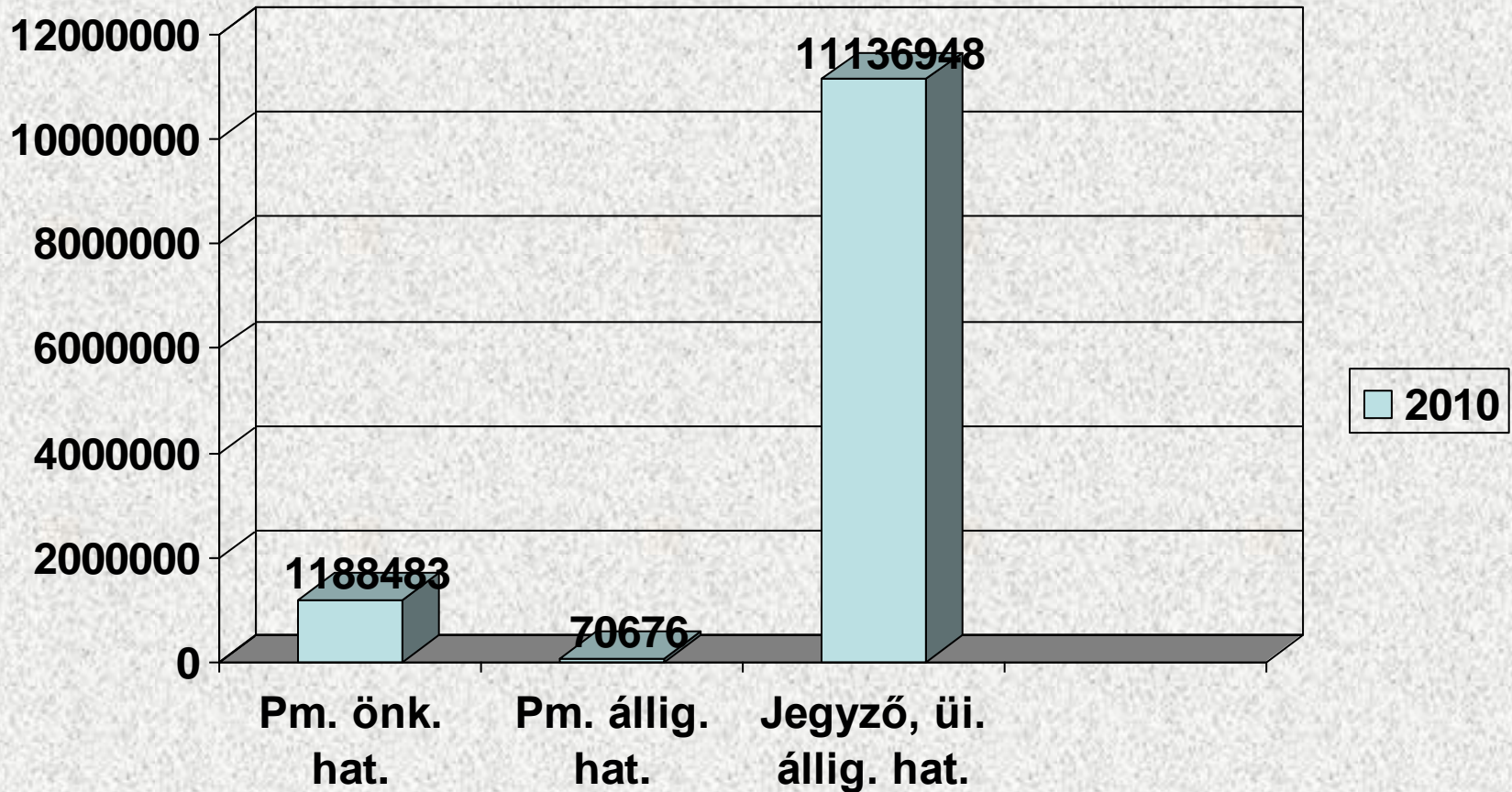
Polgármester helyzetének megerősítése I.

- Testülettel szemben is: egyszemélyi vezetés preferenciája
- Nyilvános, testületi döntések helyett szélesebb körben polgármesteri: operatívabb, ám kevésbé átlátható
- Területei:
 - helyettesítő döntés
 - megerősített vétó
 - gazdálkodási mozgástér kitágítása

Polgármester helyzetének megerősítése II.

- Igazgatási-végrehajtási szervezet tekintetében
- Jegyző, mint (a polgármestertől) önálló vezetői poszt megszűnik: polgármester beosztottjává válik
- Választott politikus a hatósági munka vezetője is: de: átruházott államigazgatási hatáskörök szűkítése
- Közös hivatal:
 - székhely település túlsúlya
 - közigazgatás helyi elérhetőség és elszámoltathatósága

Önkormányzati tisztségviselők és ügyintézők hatósági tevékenysége

Törvényességi felügyelet

- Előrelépés: az Ötv. javaslat szerint szélesebb jogkörök: aktusok felfüggesztési joga → korábbi problémák kezelésére lehetőséget ad
- Problematikus: pótló aktus helye: helyi közösség nevében egy demokratikusan nem legitimált, államigazgatási vezető
- Felügyeleti bíróság helye és szerepe

Összegzés

- A helyi demokrácia, a helyi közösségek feladat- és hatáskörének szűkülése
- Az államigazgatási feladatellátás preferálása
- Bizonyos korábbi problémák kezelése
- Mindezek miatt a helyi elszámoltathatóság és felelősség helyett a központi elszámoltathatóság jelenik meg – eddig helyinek tekintett ügyekben is

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!